מילתא

בהירות
והעמקה
בגופי
תורה

בס"ד, גליון י'
פרשת תולדות
תשפ"ז

ברכת הריח

א' - מקור הדין: בגמ' ברכות (דף מ"ג:) איתא 'מנין שמברכין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח'.

ובמשנה ברורה (רט"ז סק"א) כתב דהוא כמו ברכת הנהנין, שאסור לאדם להנות מהעולם הזה באכילה ושתיה בלא ברכה.

ב' - לא נתכון להריח: בשו"ע (רט"ז ס"ב) כתב שאם נטלו לאכלו ולא להריח בו, אף על פי שהוא מעלה ריח טוב, אינו מברך. ובמ"ב שם (סקי"א) ביאר 'דהויא לזה כדבר שלא נעשה להריח, שאין מברכין עליו', עכ"ל.

ג' - ריח מאתרוג של מצוה: בשו"ע (רט"ז סי"ד) הביא מחלוקת הפוסקים האם אתרוג של מצוה מברך עליו, וכתב שם המ"ב דאיירי בשעת נטילתו למצוה, ובזה איכא שיטת הפוסקים דאין מברך משום 'דלאו לריח עבידא כיון שהוא של מצוה'.

ד' - נכנס לחנות של בושם: בשו"ע (רי"ז ס"א) כתב שהנכנס לחנותו של בשם שיש בו מיני בשמים, מברך בורא מיני בשמים. ובמ"ב שם (סק"א) כתב, דכיון דניחא ליה לבשם שיריחו ריח הבושם ויבואו לקנות ממנו חשוב 'עומד להריח' ולא 'עומד למכור'.

והוסיף המ"ב, שלפי זה אם מונחים בשמים בחדר אחר של הבשם ולא בחנותו, שבזה לא עביד לריחא, בזה אף אם נתכון הנכנס לשם להריח בהם אין צריך לברך.

ה' - בשמים שנותנים למת: בשו"ע (רי"ז ס"א) כתב שאין מברכין על הריח אלא אם כן נעשה להריח, ולכך אין מברכין על בשמים של מתים שנותנים למעלה מהמיטה, שאינם אלא להעביר סרחונו של מת, וכן אין מברכין על בשמים של בית הכסא, ולא על שמן העשוי להעביר את הזוהמא. (ובמ"ב שם 'כגון אדם שגופו מזיע הרבה וכו').

יש לבאר:

הנה מבואר שברכת הריח היא לא על ההנאה לבד שנהנה מהריח, אלא בעינן נמי שהבשמים יהיו 'עומדים להריח'.

ונראה לבאר בזה, שברכת הריח נתקנה למי **שנזדמן** לידו **'מין בשמים'** דוקא, שאדם שנזדמן לידו 'מין בשמים' **ונהנה ממנו** זה סיבה לברך ולהודות להקב"ה, שמחמת שנזדמן לידו **מין מיוחד זה** ונהנה ממנו זה סיבה לברכה, אמנם כל כהאי גוונא שאינו עומד להריח שוב **לא חשוב 'מין בשמים'**, ובזה **אע"פ שנהנה מהריח** אין מברך.

והנפקא מינה בזה:

א' - גבי כהאי גוונא בדבר העומד לאכילה ולא נתכון להריח בו (לעיל אות ב'), דיש לומר דאין מברך עליו משום שכיון שהאדם אינו מתכון להריח בו, א"כ **'אצל האדם'** לא נחשב מין זה ל'מין בשמים' אלא למין בעלמא, שבהאי גונא שאין מתכון להריח בו, הרי שעתה אין זה אצלו 'מין בשמים' אלא מין בעלמא.

ב' - גבי אתרוג של מצוה (לעיל אות ג'), יש לבאר שיטות הפוסקים שאין מברכין עליו, משום שבשעת נטילת האתרוג לא חשיב האתרוג 'מין בשמים' אלא 'מין **העומד למצוה**'.

ג' - גבי הנכנס לחנות של בשם (לעיל אות ד') יש לבאר, שאם ניחא ליה להבשם שאנשים יריחו מהבשמים, זה עביד להאי בשמים 'מין בשמים' ולא מין בעלמא, אבל בנכנס לחדר אחר של הבשם, בזה לא חשיב 'מין בשמים' אלא מין בעלמא, שהרי אינו משמש לבושם.

ד' - גבי בשמים שנותנים למת, או לבית הכסא, או להעביר הזוהמא (לעיל אות ה'), יש לומר דהא שאין מברכין עליהם, משום שכיון שאינם מיועדים להרחה לא חשיבי 'מין בשמים', אלא 'מין **העומד להעביר ריח רע**'.

*** בשבועיים האחרונים היה עיכוב בהוצאת הגליון לאור. בברכת התורה.**

תורה וחיזוקה

"הם תורמים את המיטות שלא יהיו בבית חולים..."

שח הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל (מובא בספר 'שאל אביך ויגדך' ח"א עמוד ק"ס):

באחת הערים בליטא נערכה פעם אסיפה למען הקמת בית חולים יהודי, ובראש האסיפה עמד מרן החפץ חיים זיע"א. כמובן מאליו, שבין המשתתפים היו כמה וכמה גבירים, שכל אחד מהם התחייב בתרומה. אחד טרם מיטה והיו כאלה שתרמו כמה מיטות. החפץ חיים כיבד מאוד את הגבירים, חייך אליהם והעריך את תרומותיהם, כמי שעושים חסד גדול בתרומתם.

בין הבאים היו גם כמה תלמידי ישיבות, שאותם קיבל החפץ חיים בכבוד גדול מאוד, ודבר זה היטב חרה לגבירים. היתכן? אנחנו נותנים כסף, והרבה כסף, ובחורים אלו לא תורמים אגורה שחוקה, וגם אותם מכבדים? היו, איפוא, ביניהם שעמדו ושאלו (כדרכם של גבירים יהירים) את החפץ חיים בעקיצה: "כמה מיטות תרמו בני הישיבות הללו?..."

השיב להם מיד החפץ חיים - "מה אתם מדברים? כל אחד נתן חמישים מיטות!" תמהו הללו ושאלו: מה פירוש הדבר, הרי הם לא תרמו כלום?

חזר החפץ חיים על תשובתו ואמר: "כן, כן, כל אחד מהם נתן חמישים מיטות שלא יהיו... כל אחד מהם נותן כך שימנעו חמישים חולאים! הם תורמים את המיטות שלא יהיו בבית חולים! התורה היא מגנא ומצלא, תורתם תציל אנשים רבים ממחלות ומצרות!..." סיים הח"ח את דבריו הנוקבים, ועדת הגבירים נבוכה...